

Byla C-695/21

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2021 m. lapkričio 19 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas:

Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (Belgija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. lapkričio 8 d.

Ieškovės:

Recreatieprojecten Zeeland BV

Casino Admiral Zeeland BV

Supergame BV

Atsakovė:

Belgische Staat

<...>

**NEDERLANDSTALIGE
RECHTBANK VAN EERSTE
AANLEG BRUSSEL (Briuselio
pirmosios instancijos teismas,
bylas nagrinėjantis nyderlandų
kalba, Belgija)**

<...>

<...>

Byloje ... <...>

bendrovė BV RECREATIEPROJECTEN ZEELAND <...>

ieškovė,

<...>

prieš

BELGISCHE STAAT (Belgijos valstybė) <...>

atsakovę,

<...>

Byloje ... <...>

CASINO ADMIRAL ZEELAND BV <...>

ieškovė,

<...>

prieš

BELGISCHE STAAT <...>

atsakovę,

<...>

Byloje ... <...>

BV SUPERGAME <...>

ieškovė,

<...>

prieš

BELGISCHE STAAT <...>

atsakovę,

<...>

** ** *

<...> (Nacionalinio proceso eiga)

1. Faktai, bylos aplinkybės ir reikalavimai

1.1.

<...> 1 ieškovė <...> yra azartinių lošimų įstaigos „*Casino Admiral Sluis*“ valdytoja.

<...> 2 ieškovė <...> yra azartinių lošimų įstaigos „*Casino Admiral Hulst*“ valdytoja.

<...> 3 ieškovė <...> yra azartinių lošimų įstaigos „*Casino Admiral Heerle*“ valdytoja.

<...>

1.2.

Visos minėtos azartinių lošimų įstaigos yra įsteigtos Nyderlanduose.

Nuo 2018 m. gruodžio 3 d. iki 2019 m. birželio 25 d. fizinės reklamos priemonėmis Belgijos teritorijoje buvo reklamuojama 1 ieškovės įstaiga.

Nuo 2019 m. kovo 20 d. iki 2019 m. balandžio 2 d. taip pat buvo reklamuojamos 2 ir 3 ieškovių įstaigos.

2020 m. gruodžio 11 d. sprendimais *Kansspelcommissie* (Azartinių lošimų komisija, Belgija), remdamasi *Kansspelwet* (Azartinių lošimų įstatymas) 15/3 straipsniu, 1 ieškovei skyrė 6 500 EUR baudą, 2 ieškovei – 3 000 EUR baudą, o 3 ieškovei – 2 800 EUR baudą atitinkamai už *Wet van 7 mei 1999 op de kansspelen, de weddenschappen, de kansspelinrichtingen en de bescherming van de spelers* (1999 m. gegužės 7 d. Azartinių lošimų, lažybų, azartinių lošimų įstaigų ir žaidėjų apsaugos įstatymas, toliau – *Kansspelwet*) 4 straipsnio 2 dalies pažeidimą.

1.3.

2021 m. sausio 15 d. pareikštais ieškiniiais ieškovės apskundė šiuos 2020 m. gruodžio 11 d. sprendimus.

<...>

Iš esmės jų pagrindinis reikalavimas yra panaikinti ginčijamus sprendimus.

1.4.

<...>

[Atsakovė] pirmiausia iš esmės ginčija ieškovių ieškinių pagrįstumą.

2. Sujungimas

[Bylos sujungiamos] <...>

3. Priimtinumai

[Ieškiniai yra priimtini] <...>

4. Pagrįstumas

4.1.

Ginčijamais 2020 m. gruodžio 11 d. sprendimais atsakovės institucija *Kansspelcommissie*, remdamasi *Kansspelwet* 15/3 straipsniu, skyrė ieškovėms baudą už jų tariamai padarytus *Kansspelwet* 4 straipsnio 2 dalies pažeidimus.

Atitinkamas *Kansspelwet* 4 straipsnio 2 dalies tekstas suformuluotas taip:

„Joks asmuo negali <...> reklamuoti <...> azartinių lošimų įstaigos, <...> jei žino, kad reklamuojamas azartinių lošimų organizavimas arba azartinių lošimų įstaiga, kuriems pagal šį įstatymą nėra išduota licencija.“

Kitai tariant, šia nuostata nustatomas bendras draudimas (išskyrus atvejus, kai pažeidėjas apie tai nežino) reklamuoti azartinių lošimų įstaigas, kuris netaikomas tik toms azartinių lošimų įstaigoms, kurioms *Kansspelcommissie* išdavė licenciją.

Neginčijama, kad aptariamais laikotarpiais ieškovės Belgijos teritorijoje reklamavo Nyderlanduose valdomas azartinių lošimų įstaigas.

Taip pat neginčijama, kad Belgijos *Kansspelcommissie* neišdavė licencijos šioms Nyderlandų įstaigoms.

Todėl taip pat konstatuotina, kad visos ieškovės padarė esminį *Kansspelwet* 4 straipsnio 2 dalies pažeidimą.

Vis dėlto reikšdamos šį ieškinį ieškovės tvirtina, kad *Kansspelwet* 4 straipsnio 2 dalyje numatytas reklamos draudimas prieštarauja laisvei teikti paslaugas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 56 straipsnį, todėl ši nacionalinės teisės akto nuostata negali būti taikoma.

4.2.

Akivaizdu, kad geografinė *Kansspelwet* taikymo sritis apsiriboja tik Belgijos valstybės teritorija.

Tai ne tik reiškia, kad minėtas reklamos draudimas taikomas tik Belgijos teritorijoje.

Dėl šios aplinkybės *Kansspelcommissie* gali išduoti licencijas tik Belgijos teritorijoje įsisteigusioms azartinių lošimų įstaigoms.

Be to, *Kansspelwet* nėra numatyta galimybė užsienio azartinių lošimų įstaigos valdytojui gauti Belgijos valdžios institucijų licenciją, kad jis galėtų, nukrypdamas nuo bendro reklamos draudimo, reklamuoti šią veiklą Belgijoje.

4.3.

Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ieškovės faktiškai neturi jokių galimybių Belgijos teritorijoje reklamuoti savo azartinių lošimų įstaigų, kurios įsisteigusios Nyderlanduose.

Viena vertus, jų įmonės nėra įsisteigusios Belgijoje, todėl Belgijos *Kansspelcommissie* negali joms išduoti veiklos licencijos. Vadinasi, šioms įmonėms negali būti taikoma reklamos draudimo išimtis pagal įstatymą, numatyta to paties *Kansspelwet*, kuriame numatytas reklamos draudimas, 4 straipsnio 2 dalyje.

Kita vertus, Belgijos teisėje nenumatyta galimybė išduoti licenciją užsienyje įsteigtų azartinių lošimų įstaigų reklamai Belgijoje, todėl ieškovės negali jos prašyti.

Kitaip tariant, Belgijos nacionalinės teisės aktu Belgijoje siekiama nustatyti bendrą draudimą reklamuoti azartinių lošimų įstaigas. Belgijoje įsteigtoms ir licencijuotoms įstaigoms pagal įstatymą taikoma nuo šio draudimo leidžianti nukrypti nuostata. Šios įstaigos Belgijoje gali būti reklamuojamos. Azartinių lošimų įstaigoms, kurios nėra įsteigtos Belgijoje ir bet kuriuo atveju, neatsižvelgiant, pavyzdžiui, į tai, ar jos turi licenciją valstybėje, kurioje yra įsisteigusios, Belgijoje joms taikomas reklamos draudimas. Šioms įstaigoms negali būti taikoma nuo bendro reklamos draudimo leidžianti nukrypti nuostata.

Klausimas, ar tokia nuostata yra suderinama su laisvo paslaugų teikimo principu kitose valstybėse narėse, išskyrus Belgiją, įsisteigusių azartinių lošimų įstaigų

valdytojų atžvilgiu, yra bent jau pagrįstas klausimas, kurį reikėtų atidžiau išnagrinėti.

4.4.

Neginčijama, kad azartinių lošimų įstaigų reklamos draudimas, numatytas *Kansspelwet* 4 straipsnio 2 dalyje, laikytinas laisvės teikti paslaugas apribojimu pagal SESV 56 straipsnį. Iš tiesų, draudimas reklamuoti kitoje valstybėje narėje įsisteigusių azartinių lošimų įstaigas Belgijos teritorijoje tiek šių įstaigų operatorių, tiek potencialių klientų požiūriu, yra kliūtis, trukdanti teikti Belgijos gyventojams siūlomas paslaugas¹.

Todėl reikia išsiaiškinti, ar ši ribojanti priemonė yra pateisinama privalomu bendrojo intereso pagrindu, todėl ši priemonė turi būti tinkama užsibrėžtam tikslui pasiekti ir neviršyti to, kas būtina².

Reklamos draudimas, numatytas 1999 m. gegužės 7 d. *Kansspelwet* 4 straipsnio 2 dalyje, buvo įtvirtintas *Wet van 10 januari 2010 tot wijziging van de wetgeving inzake kansspelen* (2010 m. sausio 10 d. Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiami azartinių lošimų teisės aktai) 6 straipsnyje.

Iš šio įstatymo pakeitimo parengiamųjų dokumentų matyti, kad Belgijos teisės aktų leidėjas, kaip jis pats pripažįsta, iš esmės ketina vykdyti azartinių lošimų politiką, pagrįstą šiais tikslais:

- apsaugoti lošėjus,
- užtikrinti finansinį skaidrumą ir kontroliuoti finansų srautus,
- kontroliuoti lošimus ir
- nustatyti bei kontroliuoti organizatorius³.

¹ Žr., be kita ko, 2009 m. rugsėjo 8 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir [Bwin] International*, C-42/07, <http://curia.europa.eu/>.

² Ten pat.

³ *Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 7 mei 1999 op de kansspelen, de kansspelinrichtingen en de bescherming van de spelers, van het Wetboek van de met inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen, van de wet van 26 juni 1963 betreffende de aanmoediging van de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtlevens en het toezicht op de ondernemingen die wedstrijden van weddenschappen op sportuitslagen inrichten, van de wet van 19 april 2002 tot rationalisering van de werking en het beheer van de Nationale Loterij* (1999 m. gegužės 7 d. Įstatymo, iš dalies keičiančio azartinių lošimų, azartinių lošimų įstaigų ir lošėjų apsaugos įstatymą, Pajamų mokesčiams prilygintų mokesčių kodeksą, 1963 m. birželio 26 d. Kūno kultūros, sporto ir gyvenimo atvirame ore skatinimo bei įmonių, rengiančių lažybų dėl sporto rezultatų konkursus, priežiūros įstatymą ir 2002 m. balandžio 19 d. Nacionalinės loterijos veikimo ir valdymo racionalizavimo įstatymą, parengiamasis projektas, *Parlamentsdokumente Kammer*, 2008-09, Nr. 1992/001, 4).

Akivaizdu, kad Belgijos teisės aktų leidėjas daro prielaidą, jog bet kuriuo atveju žmogui būdingas potraukis lošti. Remdamasis vadinamuoju „nukreipimo metodu“, jis reguliuoja azartinius lošimus taip, kad būtų kovojama su neteisėta lošimo pasiūla, o lošėjas būtų skatinamas naudotis teisėta azartinių lošimų pasiūla, kuri yra leidžiama ją griežtai kontroliuojant⁴.

Šis pasiūlos apribojimas iki nustatyto azartinių lošimų organizatorių, teikiančių konkrečias paslaugas, skaičiaus, Belgijos teisės aktų leidėjo teigimu, padeda mažinti dalyvavimą azartiniuose lošimuose, o tai savo ruožtu leidžia apsaugoti lošėjus nuo priklausomybės nuo lošimo⁵.

Neginčijama, kad vartotojų apsauga nuo neigiamų azartinių lošimų padarinių, įskaitant priklausomybės nuo azartinių lošimų riziką, laikytinas privalomu bendrojo intereso pagrindu⁶.

Ieškovių argumentas, kad aptariamam reklamos draudimui iš tikrųjų siekiama tik apsaugoti Belgijos valstybės išdo interesus, nukreipiant Belgijos lošėjus į Belgijoje, o ne užsienyje įsteigtas azartinių lošimų įstaigas, šioje byloje nėra pagrįstas ir juo labiau neįrodytas. Jis atmestinas kaip nepagrįstas.

4.5.

Vadinasi, reikės atsakyti į klausimą, ar aptariamam reklamos draudimas pagal *Kansspelwet* 4 straipsnio 2 dalį yra proporcingas nustatytam tikslui pasiekti.

Iš šioje byloje reikšmingų teisėkūros dokumentų, susijusių su 2010 m. *Kansspelwet* pakeitimu, matyti, kad teisės aktų leidėjas šį įstatymo pakeitimą grindė siekiu sureguliuoti tuo metu atsiradusį reiškinį – interneto azartinius lošimus. Kalbant apie įvestą reklamos draudimą, aptariamo įstatymo projekto aiškinamajame memorandume nurodoma tik interneto svetainių ir internetinių kazino veikla⁷. Užsienyje įsteigtos azartinių lošimų įstaigos šiame kontekste nėra aiškiai nurodomos.

Vis dėlto galima teigti, kad šis reklamos draudimas padeda riboti galimybę Belgijoje gyvenantiems vartotojams dalyvauti azartiniuose lošimuose. Žinoma,

⁴ Ten pat.

⁵ Ten pat.

⁶ Žr., be kita ko, 2007 m. kovo 6 d. Teisingumo Teismo sprendimus *Placanica*, C-338/04, C-359/04 ir C-360/04, ir 2009 m. rugsėjo 8 d. Sprendimą *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International* C-42/07, <http://curia.europa.eu/>.

⁷ 1999 m. gegužės 7 d. Įstatymo, iš dalies keičiančio azartinių lošimų, azartinių lošimų įstaigų ir lošėjų apsaugos įstatymą, Pajamų mokesčiams prilygintų mokesčių kodeksą, 1963 m. birželio 26 d. Kūno kultūros, sporto ir gyvenimo atvirame ore skatinimo bei įmonių, rengiančių lažybų dėl sporto rezultatų konkursus, priežiūros įstatymą ir 2002 m. balandžio 19 d. Nacionalinės loterijos veikimo ir valdymo racionalizavimo įstatymą, parengiamasis projektas, *Parlamentsdokumente Kammer*, 2008-09, Nr. 1992/001, 18.

oficialiai nėra draudžiama šiems vartotojams patekti į užsienio azartinių lošimų įstaigą ir dalyvauti joje siūlomuose lošimuose. Vis dėlto galima pagrįstai daryti prielaidą, kad nereklamuojant šių įstaigų sumažėja jų patrauklumas.

Belgijos teisės aktų leidėjas aiškiai nusprendė taikyti azartinių lošimų pasiūlos ribojimo sistemą, kuria siekiama sumažinti dalyvavimą tokiuose lošimuose ir užkirsti kelią nekontroliuojamam lošimui bei priklausomybei nuo lošimo. Akivaizdu, kad kuo dažniau (potencialiai) nuo lošimo priklausomas vartotojas mato azartinių lošimų reklamą, tuo labiau jis skatinamas dalyvauti tokiuose lošimuose. Todėl galima teigti, kad reklamos apribojimas atitinka nustatytą tikslą.

Kita vertus, taip pat galima tvirtinti, jog tas pats argumentas tinka bendrajam reklamos draudimui, kuris be išimčių taikomas visoms Belgijoje įsteigtoms azartinių lošimų įstaigoms. Iš tiesų tokia priemonė taip pat padėtų apriboti (potencialiai) nuo lošimo priklausomam vartotojui kylantis pagundas.

Kitaip tariant, kyla klausimas dėl nacionalinės teisės akto nuostatos, pagal kurią (net jei siekiant teisėto tikslo) ribotam ir kontroliuojamam (tik šalyje įsteigtų) azartinių lošimų įstaigų skaičiui taikoma išimtis iš Belgijos bendrojo reklamos draudimo, kiek tai susiję su jų veikla, diskriminacinio pobūdžio, nes tokios išimties negali prašyti jokia panaši kitoje valstybėje narėje įsteigta įstaiga.

Tiesa, kad azartinių lošimų reguliavimas yra sritis, kurioje tarp valstybių narių yra didelių moralinio, religinio ir kultūrinio pobūdžio skirtumų, o tai reiškia, kad nesant suderinimo [Sajungos] lygiu, kiekviena valstybė narė, vadovaudamasi savo vertybių sistema, turi įvertinti, kokie reikalavimai taikytini apsaugant atitinkamus interesus⁸. Vis dėlto ši valstybėms narėms suteikta laisvė, žinoma, neleidžia joms šios srities reguliuoti diskriminaciniu būdu⁹.

Rechtbank mano, kad priimant sprendimą dėl šių ieškinių būtina atsakyti į klausimą dėl SESV 56 straipsnio išaiškinimo būdo. Iš tiesų, jei paaiškėtų, kad nacionalinės teisės nuostata, draudžianti azartinių lošimų įstaigų reklamą, yra diskriminuojanti, ji negalėtų būti taikoma ieškovėms skiriant ginčijamas baudas.

Rechtbank nepriima sprendimo paskutinėje instancijoje, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnio 3 pastraipą, nes dėl jo priimamo sprendimo dar galima pateikti kasacinį skundą¹⁰.

⁸ Žr., be kita ko, 2010 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Sjöberg*, C-447/08 ir C-448/08, EU:C:2010:415, bei 2009 m. rugsėjo [8 d.] Sprendimą *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir [Bwin] International*, C-42/07, <http://curia.europa.eu/>.

⁹ Žr., be kita ko, 2017 m. birželio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Unibet International*, C-49/16, EU:C:2017:491, ir 2016 m. vasario 4 d. Sprendimą *Ince*, C-336/14, EU:C:2016:72, <http://curia.europa.eu/>.

¹⁰ 1999 m. gegužės 7 d. *Kansspelwet* 15/7 straipsnio 3 dalis.

Vis dėlto *Rechtbank* mano, kad susiklosčius šioms faktinėms aplinkybėms, prieš priimant sprendimą dėl bylos esmės, tikslinga kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu pagal SESV 267 straipsnio 2 pastraipą priimti prejudicinį sprendimą dėl SESV 56 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

REMDAMASIS ŠIAIS MOTYVAIS,

RECHTBANK

<...>

Priimdamas sprendimą paskutinėje instancijoje <...>

Europos Sąjungos Teisingumo Teismui teikia šį prejudicinį klausimą:

Ar SESV 56 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama valstybės narės nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią riboto ir kontroliuojamo licencijuotų azartinių lošimų įstaigų skaičiaus valdytojams taikoma išimtis iš bendro tokių įstaigų reklamos draudimo, nenumatant galimybės kitose valstybėse narėse įsteigtų azartinių lošimų įstaigų valdytojams jos teritorijoje pasinaudoti ta pačia išimtimi iš bendro reklamos draudimo?

[Baigiamoji formuluotė ir parašai] ... <...>